

ВЪЗПИТАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА ДВИЖЕНИЕТО ПО ПЪТИЩАТА В ЧЕТВЪРТ КЛАС

I. Глобална цел на учебно-възпитателния процес

“ВЪЗПИТАНИЕ НА ТРАНСПОРТНА КУЛТУРА И ФОРМИРАНЕ НА УМЕНИЯ ДА СЕ ОПАЗЯТ ЖИВИ НА ПЪТЯ”

В четвърти клас постигането на целта е планирано да продължи да се формира чрез Глобалната тема “Преминаване през кръстовища”.

Тази тема също не е свързана със статус на децата и учениците в пътната среда. Посветена е на най-конфликтното място в пътната среда.. Предвидена е за изучаване на различните кръстовища (на първо място отново тези в конкретното населено място), наблюдение на поведението на различните участници в движението.

В тази връзка глобалната тема е само средство да се планира и организира учебно-възпитателния процес в рамките на 24 часа.

II. Съдържание и организация на учебно-възпитателния процес

Съдържанието на обучението в четвърти клас е представено в учебните програми. В колони 2 и 3 с точки в началото на реда са маркирани познавателните структури, които трябва да се планират и формират у учениците, а в края на срока и годината и да се измерят. Това фактически са и конкретните цели на възпитанието и обучението през годината.

Тези познавателни структури трябва да се формират у учениците в рамките на определените часове чрез съответни дейности.

В часовете по БДП учениците трябва да обсъждат, дискутират, играят, наблюдават поведението на участниците в движението, откриват грешки в това поведение, решават тестове и т.н.

Часовете по БДП могат да протичат по следния сценарий:

- подготвителна работа;
- същинска дейност;
- поставяне задачи за самостоятелна работа.

За реализацията на този сценарий предлагаме да се използват проблеми за самостоятелна работа по БДП, план за дейностите на обучаемите и дидактически тестове.

ПРОБЛЕМИ ЗА САМОСТОЯТЕЛНА РАБОТА ЗА ВСЕКИ СТАТУС (ИЗВЪН УЧИЛИЩЕ)

Чрез поставянето на проблеми за самостоятелна работа извън училище на всеки ученик в зависимост от неговия статус целим:

- да се опитваме да правим активни децата и учениците на улицата;
- да се опитваме да разширяваме целенасочено жизнения им опит;
- да провокираме семейството (не е възможно възпитание на транспортна култура без участието на семейството).

Структурата на един проблем трябва да съдържа:

Активен глагол (каращ ги да действат) + познавателна структура (улица, автобусна спирка и т.н.) + средата, в която децата и учениците живеят, играят и се учат.

ПРИМЕРНИ РАЗРАБОТКИ

Населено място: гр. Варна

Училище: СОУ “Свети Климент Охридски”

Автори: Десислава Христова Спирова-Янчева, Миглена Желязкова Радева, Зинаида Михайлова Петкова, Биляна Йорданова Димова, Теодора Петрова Христова, Мариела Асенова Динчева

1. Статус “Аз отивам на училище с придружител”
  - преброй колко кръстовища със светофар пресичаш като идваш с мама до училище.
  - наблюдавай поведението на пешеходците на кръстовището на улица “Шипка” и булевард “Мария Луиза”, когато се регулира от регулировчик;
  - преброй колко кръстовища, които са с нерегулирано движение, пресичаш.
2. Статус “Аз отивам на училище сам”
  - наблюдавай и проучи коя улица близо до дома ти е с най-интензивно движение;
  - наблюдавай и преброй колко пешеходци пресичат улицата бягайки;
  - проучи какви са правилата за кръгово движение и наблюдавай кръстовището до нашето училище “Св. Климент охридски”.
3. Статус “Пътник в личното превозно средство на семейството”
  - наблюдавай дали шофиращият родител спира на знака “Стоп” на улица “Михаил Колони”;
  - попитай родителите си кое превозно средство е с предимство, когато светофарът не работи;
  - наблюдавай баща ти, когато шофира навреме ли дава сигнал за завой.
4. Статус “Пътник в обществен транспорт”
  - наблюдавай, за да опишеш в клас, как се качват пътниците в автобус № 20;
  - наблюдавай, за да опишеш в клас, какво е безопасното поведение при слизане от автобуса;
  - проучи кои са безопасните места в превозното средство.
5. Статус “Велосипедист”
  - проучи има ли велосипедна алея от дома ти до училище;
  - опиши облеклото, което гарантира безопасността ти при управление на велосипед;
  - наблюдавай кои от приятелите ти се возят на багажника на велосипеда.
6. Статус “Пешеходец при лоши атмосферни условия”
  - проучи и опиши как трябва да се движаш при буря (силен дъжд, ураганен вятър);
  - какво трябва да е облеклото ти, когато се прибиращ от училище или тренировка по тъмно;
  - проучи безопасен резервен маршрут от дома ти до училище, за да го използваш в случаите когато площад “Независимост” е заледен.
7. Статус “Пешеходец извън населено място”
  - наблюдавай елементите на пътя извън населеното място;
  - проучи къде можеш да пресичаш безопасно по пътя Варна - Галата;
  - проучи как трябва да се движи група по пътя извън населено място.

ПЛАН ЗА ОБУЧЕНИЕТО ПО БЕЗОПАСНОСТ НА ДВИЖЕНИЕТО ПО ПЪТИЩАТА В ЧЕТВЪРТИ КЛАС

Планът се състои от два раздела. Първият, цели на обучението, представлява таблица, с две колони, съдържаща познавателните структури, които трябва да формират обучаемите през първия срок и през втория срок. Вторият, съдържание и организация на обучението, представлява таблица от пет колони съдържащи: час; дейности на обучаемите; място за провеждането им; методи за обучение и средства за обучение.

Целта на този план е да се създадат предпоставки за промяна статуса на учителя в тези часове. От основен източник на информация (изнасящ уроци) той да се превърне в организатор познавателната дейност на децата.

ПРИМЕРНИ РАЗРАБОТКИ

Населено място: гр. Варна

Училище: ОУ „Йордан Йовков”

Автори: Ганка Маринова Митева – начален учител

1. ЦЕЛИ НА ВЪЗПИТАНИЕТО И ОБУЧЕНИЕТО ПО БДП

№	ПОЗНАВАТЕЛНИ СТРУКТУРИ
ПЪРВИ СРОК	
1	Да разпознават видовете светофари и обясняват значението им.
2	Да разпознават светлинните сигнали и обясняват значението им за регулиране на движението на различните участници.
3	Да обясняват последиците от неспазване сигналите на пътните светофари.
4	Да планират придвижването си, съставят и прилагат алгоритми за безопасно преминаване през кръстовище, регулирано със светофар.
5	Да разпознават знаците и сигналите на регулировчика.
6	Да обясняват значението им за безопасността на движението на различните участници.
7	Да обясняват последиците от неспазване на сигналите на регулировчика.
ВТОРИ СРОК	
8	Да планират придвижването си, съставят и прилагат алгоритми за безопасно преминаване през кръстовище регулирано с регулировчик.
9	Да изброяват и класифицират според предназначението им пътните знаци за регулиране на движението на различните кръстовища.
10	Да разпознават пътните знаци по име, форма и цвят и обясняват значението им.
11	Да обясняват последиците от неспазване на пътните знаци.
12	Да планират придвижването си, съставят и прилагат алгоритми за безопасно преминаване през кръстовище без светофар и регулировчик.

2. СЪДЪРЖАНИЕ И ОРГАНИЗАЦИЯ НА ВЪЗПИТАНИЕТО И ОБУЧЕНИЕТО ПО БДП

№	ДЕЙНОСТ НА ОБУЧАВАНИТЕ	МЯСТО	МЕТОДИ	СРЕДСТВА
ПЪРВИ СРОК				
В ЧАСА НА КЛАСА				
1.	Да анализираме ученото в III клас. Учениците правят характеристика на елементи на пътната среда от дома до училище - назовават опасни и безопасни места и обясняват защо те са опасни (безопасни). Задача за следващия час: Изработете маршрут „Моят безопасен път до училище”. Означете опасните места по него.	Класната стая	Дискусия	Табло
2.	Подготвителна част. Представяне на маршрутите. Запознаване с целите на обучението по БДП в IV клас. Изготвяне на таблица с писмена атестация за всеки ученик. Разделяне класа на отбори. Задача за следващия час: Наблюдавайте кръстовищата, които пресичате по пътя си от дома до училище. Напишете имената на улиците, които се пресичат.	Класната стая	Дискусия	Маршрутни листи, Работни листи – Атестация
3.	Подготвителна част. Формиране на познавателна структура „Кръстовище” - Разглеждане, сравняване на схеми на кръстовища и определяне понятията „кръстовище”, „път”, „пътно превозно средство”. - Самостоятелна работа в учебната тетрадка. Задача за следващия час: Начертайте схеми на кръстовища, които пресичате по маршрута си от дома до училище.	Класната стая	Групова работа, беседа, индивидуална работа	Класно табло, Учебна тетрадка
В СИП, ЗИП ИЛИ ИЗВЪН КЛАСНИ ФОРМИ				
4.	Подготвителна част. Формиране на познавателна структура „Видове кръстовища” - Разглеждане изображения на различни видове кръстовища и определяне формата им. - Запознаване с имената на видовете кръстовища. Задача за следващия час: Наблюдавайте и начертайте схеми на различни видове кръстовища в град Варна. Напишете вида им и имената на улиците. Опишете от какви елементи се състоят.	Класната стая	Групова работа анализ, синтез	Класно табло, индивидуални схеми
5.	Подготвителна част. Формиране на познавателна структура „Елементи на кръстовищата в населени места” - Запознаване с елементите на кръстовищата в	Класната стая	Беседа, Групова работа, индиви-	Табло, Работни листи, Учебна

	<p>населени места;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Определяне елементите на кръстовища. <p>Задача за следващия час: Наблюдавайте елементите на кръстовищата извън населени места. Сравнете ги с елементите в населени места.</p>		дуална работа	тетрадка
6.	<p>Подготвителна част.</p> <p>Посещение на близко до училището кръстовище</p> <ul style="list-style-type: none"> - Определяне вида на кръстовището; - Откриване на елементите му и означаване върху схема; - Наблюдаване светлинните сигнали на светофарите. Измерване в секунди продължителността на светене на червения и зеления сигнал на пешеходния светофар. <p>Задача за следващия час: Наблюдавай и начертай схема на кръстовище, регулирано със светофар (близо до дома ви) и означете елементите му.</p>	кръстовище - бул. „Сливница” и ул. „Патриарх Евтимий”	Наблюдение, изследване	Работни листи
7.	<p>Подготвителна част.</p> <p>Формиране на познавателна структура „Кръстовище регулирано със светофар”</p> <ul style="list-style-type: none"> - Разпознаване видовете светофари и обясняване значението им; - Определяне цвета на пешеходен светофар при посочен светлинен сигнал на автомобилния светофар (и обратно). Оцветяване <p>Задача за следващия час: В продължение на една седмица (по 5 минути на ден) наблюдавайте поведението на преминаващите през най-близкото до дома ви (до училището) кръстовище и пребройте колко от тях не спазват сигналите на съответните светофари.</p> <ul style="list-style-type: none"> - I група – на пешеходците; - II група – на шофьорите. 	Класната стая	Беседа, Дискусия	Табло, Учебна тетрадка, Цветни моливи
8.	<p>Подготвителна част.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Коментиране поведението на нарушители при преминаване през кръстовище, регулирано със светофар; - Съставяне на алгоритми за безопасно преминаване през кръстовище регулирано със светофар. <p>Задача за следващия час: Нарисувайте безопасни или опасни ситуации при пресичане на кръстовище регулирано със светофар</p>	Класната стая	Дискусия, анализ, синтез	Фотоси
9.	<p>Подготвителна част</p> <p>Ролева игра</p> <ul style="list-style-type: none"> - Демонстриране на алгоритъма за преминаване през кръстовище регулирано със светофар <p>I група – на пешеходците; II група – следи за нарушенията (и обратно).</p>	В двора на училището, физкультурен салон	Групова работа, демонстрация, анализ, оценка	Модел на светофари, листи за оценка

10.	Практическо занятие - Преминаване през кръстовище със светофар: - I група - Преминава през кръстовище, регулирано със светофар; - II група – Наблюдава нарушенията на пешеходците; - III група – Наблюдава нарушенията на водачите на МПС. Задача за следващия час: Проучете (наблюдавайте) действията на регулировчик.	Кръстовище – бул. „Сливница” и ул. „Отец Паисий”	Демонстрация, наблюдение, анализ, оценка	Листи за оценка
11.	Формиране на познавателна структура ”Кръстовище, регулирано от регулировчик” - Описание на отличителните знаци на регулировчика; - Демонстриране и обясняване на сигналите на регулировчика. Задача за следващия час: Демонстрирайте пред близките си сигналите на регулировчика. Проучете (наблюдавайте) за други жестове на регулировчика, за пътни ситуации, при които участниците не са спазили сигналите на регулировчика.	Класната стая	Анализ, синтез, сравнение, демонстрация	Табло
12.	Тест за определяне на междинното ниво.	Класната стая	Тест	
ВТОРИ СРОК				
В ЧАСА НА КЛАСА				
1.	Подготвителна част. - Опиши пътни ситуации, при които участниците в движението не са спазили знаците на регулировчика; - Демонстрирай сигналите на регулировчика и алгоритми за преминаване през кръстовище, регулирано с регулировчик.	Класната стая	Дискусия, упражнение, наблюдение, анализ, оценка	фотоси
2.	Подготвителна част. Състезателна игра - Пресичане през кръстовище, регулирано с регулировчик: I група – Изпълняват ролята на пешеходци II група – изпълняват ролята на водачи на МПС III група – наблюдават и оценяват. Задача за следващия час: Разгледайте пътните знаци на кръстовищата, които най-често пресичате и ги изобразете върху схемите си.	В двора или салона на училището	Групова работа, демонстрация, наблюдение, анализ, оценка	Модел на МПС
3.	Подготвителна част. Практическо занятие - Пресичане през кръстовище, регулирано с регулировчик I група - Преминава през кръстовище; II група – Наблюдава нарушенията на пешеходците; III група – Наблюдава нарушенията на водачите на МПС.	На кръстовище	Демонстрация, наблюдение, анализ, оценка	Осигуряване на регулировчик - КАТ

В СИП, ЗИП ИЛИ ИЗВЪН КЛАСНИ ФОРМИ				
4.	<p>Подготвителна част</p> <ul style="list-style-type: none"> - Формиране на познавателна структура „Пътни знаци“; - Анализирание елементите на пътните знаци (форма, цвят, изображение), групиране, назоваване, обясняване значението им. <p>Задача за следващия час: На твърди картони нарисуйте пътни знаци</p> <p>I група: предупредителни; II група: забранителни; III група: задължителни; IV група: указателни.</p>	Класната стая	Анализ, синтез, беседа	Класно табло
5.	<p>Подготвителна част.</p> <p>Състезание между отборите: Размяна на нарисуваните знаци – I група проверява знаците на II, III на IV, и обратно. Дискутиране на допуснатите грешки.</p> <p>Задача за следващия час: Разгледайте пътната маркировка на кръстовищата, които най-често пресичате и направете схеми.</p>	Класната стая	Дискусия, упражнение, групова работа	Модел на знаци
6.	<p>Подготвителна част.</p> <p>Формиране на познавателна структура „Пътна маркировка“:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Анализирай елементите на пътната маркировка, обясни значението ѝ и за кои участници в движението се отнася; - Състави алгоритъм за пресичане на кръстовище, регулирано от пътна маркировка, от пешеходци и велосипедисти. <p>Задача за следващия час:</p> <p>I група: Проучи за пътнотранспортни произшествия предизвикани от неспазване правилата за преминаване през кръстовища без регулировчик и светофар;</p> <p>II група: Наблюдавайте поведението на водачите на МПС и на пешеходците на кръстовище регулирано с пътни знаци и пътна маркировка;</p> <p>III група: Наблюдавайте поведението на пешеходците.</p>	Класната стая	Анализ, синтез	Работни листи
7.	<p>Подготвителна част.</p> <p>Опиши проучени опасни ситуации.</p> <p>Задача за следващия час: Нарисувайте опасни ситуации при пресичане на кръстовища.</p>	Класната стая	Дискусия	Фотоси
8.	<p>Подготвителна част.</p> <p>Ролева игра: Демонстриране на алгоритмите за преминаване през кръстовища без регулировчик и светофар:</p> <p>I група – Изпълняват ролята на пешеходци; II група – изпълняват ролята на водачи на МПС; III група – наблюдават и оценяват.</p>	В двора на училището	Демонстрация, наблюдение, анализ, оценка	Модел на пътни знаци, пътна маркировка, МПС
9.	Подготвителна част.	На кръсто-	Демон-	фотоапарат

	Практическо занятие – Преминаване през кръстовище без регулировчик и светофар I група - Преминава през кръстовището; II група – Наблюдава нарушенията на пешеходците; III група – Наблюдава нарушенията на водачите на ППС.	вище	страция, наблюдение, анализ, оценка	
10.	Анализирай наученото в IV клас.	Класната стая	Дискусия	Табла
11-12	Тест – изходно равнище.	Класната стая	Тест	

ДИДАКТИЧЕСКИ ТЕСТ

Дидактическият тест е предназначен за:

- създаване на състезателна атмосфера в часовете по БДП;
- продължение на обучението;
- формиране и измерване на декларативните познавателни структури

Методиката, по която предлагаме да се използват тестовете в часовете по БДП е следната:

- преподавателят или капитаните на отборите подготвят два варианта на теста за съответния час;
- учениците решават теста;
- преподавателят събира решените тестове и ги връчва на противниковия отбор за проверка (с логическото описание);
- всеки проверяващ коментира резултатите постигнати от съученика му.

ПРИМЕРНИ РАЗРАБОТКИ

Населено място: гр. Варна
Училище: ОУ „Йордан Йовков”
Автори: Ганка Маринова Митева – начален учител

ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ЙОРДАН ЙОВКОВ” - ВАРНА

ТЕСТ ПО БДП

Учебна 200.../200... година

Втори срок

Ученик:
Клас: IV „_____”

Номер: _____

Резултат: ____ точки

1. Определете значението на показаните знаци.

- а) Забранено е влизането на велосипеди
б) Пешеходна пътека
в) Спри! Пропусни движещите се по пътя с предимство!

Отговори:

Отговора въведете като последователност от цифри и букви.

4. Кои пешеходци имат право да преминат през кръстовището при този сигнал на регулировчика?

1. Които искат да преминат пред гърдите му.
2. Които се намират лице в лице с регулировчика.
3. Които се намират зад гърба му.
4. Които искат да преминат зад гърба му.

Отговор:

Отговора въведете с цифра.

2. Определете значението на показаните знаци.

- а) Път с предимство
б) Движение само направо или наляво след знака.
в) Болница със звено за спешна медицинска помощ

Отговори:

Отговора въведете като последователност от цифри и букви.

5. Кои пешеходци нямат право да преминат през кръстовището при този сигнал на регулировчика?

1. Които искат да преминат зад гърба на регулировчика.
2. Които искат да преминат пред гърдите на регулировчика.
3. Които се намират зад гърба на регулировчика.
4. Които се намират лице в лице с регулировчика.

Отговор:

Отговора въведете с цифри.

3. Допиши пропуснатите думи в текста.

Пътните знаци за въвеждане на забрана имат формата на _____ с _____ фон, с гранична _____ ивица и символи в _____ цвят.

Речник: бял, кръг, черен, червена

Отговор:

Отговора въведете с думи на указаните места.

6. Какво трябва да направят пешеходците, които при следния сигнал на регулировчика се намират на платното за движение?

1. Да останат на място и да изчакат следващия сигнал на регулировчика.
2. Бързо да освободят платното за движение, като се изтеглят на близкия тротоар, банкет, остров за безопасност, разделителна ивица или се върнат назад.

Отговор:

Отговора въведете с цифра.

7. Как се регулира движението на показаното кръстовище?

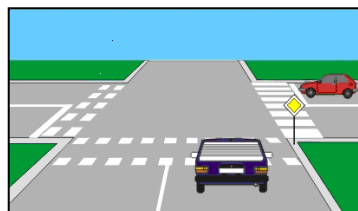

1. От регулировчик
2. От пътни знаци
3. Със светофари

Отговор:

Отговора въведете с цифра.

9. В каква последователност трябва да преминат участниците в движението?

- а) 1. синята кола
2. червената кола
- б) 1. червената кола
2. синята кола

Отговор:

Отговора въведете с буква.

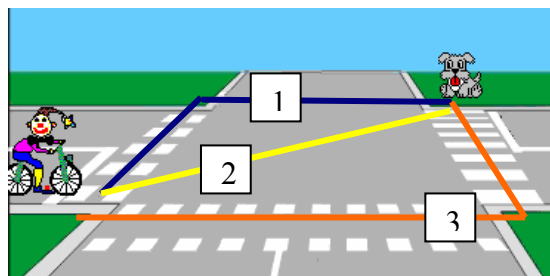
8. Подредете правилата за безопасно пресичане на нерегулирано кръстовище?

1. Спирам на тротоара, на разстояние от бордюра.
2. Пак поглеждам наляво и ако няма автомобили или са далече, пресичам до средата на платното.
3. Поглеждам първо наляво, после надясно.
4. В средата на платното поглеждам надясно и ако няма автомобили или са далече, пресичам.

Отговор:

Отговора въведете като последователност от цифри.

10. Кой е правилният път, по който трябва да пресече велосипедиста, за да стигне до кучето си?

Отговор:

Отговора въведете с цифри.

ЛОГИЧЕСКО ОПИСАНИЕ

№	ВЕРЕН ОТГОВОР	ТОЧКИ
1.	1б; 2а; 3в	10
2.	1а, 2в, 3б	10
3.	Кръг, бял, червена, черен	10
4.	1; 4	10
5.	2, 3, 4	10
6.	2	10
7.	1	5
8.	1, 3, 2, 4	10
9.	а	10
10.	1, 3	5